

Saturnino Egozkue Soto
Anue, Nafarroa (1893)

Aurkibidea

Biografia

Anueko Etulain herrikoa. Aita bertakoa zuen eta ama, berriz, Zalbakoa (Arriasgoiti-Lizoain).

Zintak

ANU-005

- **Proiektua:** Koldo Artola: Ziorditik Uztarrozeraino
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artola Kortajarena, Koldo
- **Data:** 1987-01-01
- **Iraupena:** 11 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Artola Kortajarena, Koldo

ANU-008

- **Proiektua:** Solstizioen inguruko ospakizunak Nafarroako zenbait hizkeratan emanak

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artola Kortajarena, Koldo
- **Data**: 1986-01-01
- **Iraupena**: 9 min
- **Euskarria**: Audio Analog
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea**: Aranzadi elkarte

Pasarteak

1. Gisu-labeak eta beste

- **Erref**: ANU-005/001
- **Iraupena**: 0:11:00. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:11:00
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

Laburpena:

<p>"Kisua" (karea) egiten ibili dela kontatzen du. Gisu-labeen inguruko azalpenak. Non egiten zuten. Soraurenera eramaten zuten gero. Hango ezkiladorea egiteko ere erabili omen zen Nagizko kisua. Gogoan du ez kilen pisuarekin ez kil-dorea nola erori zen. Gariari ere nahasten zitzaion gisua, ereiterakoan.</p>

Transkripzioa

- Aizu, Saturnino, hemen ezagutu dituzu kare-zuloak edo?
- Aaah... exkatu, zuk ere eztutzu... dena, erderaz ai-da, 'cal' da erdera... 'cal' bai, y kisue da.
- Kisue, kisue: zuk ezagutu duzu hori? ikusi duzu egiten edo egin duzu zuk, edo?
- Ni pai.
- Egin duzu, e?
- Bai-bai, aitu neiz itten.
- Nola egiten zenuen?
- Pues, ori?... itten da... zulo at, labia bezala, labia da...
- Non, ze lekutan?
- Oyanian!
- Arbolan artean-edo igual?
- Ba, igual; nik Itxelden aitu nitzen ni; Itxeide badakizu nun den? Olagu goiti-beitixiago.
- Ah, bai, baserri bat, ez? kaserio bat edo, ez?
- Bai, bai.
- Egin duzu hori?
- Bai, bai, bai... aitu giñen itten bertze batzuki... klaro, beño gu biño abillagoak baziren. Lenbizik, öra armatzen da? kisu-labia, itten da la-, kisu-labia, como un horno.
- Labe bat bezala?
- Bai, igual, labia bezala, eerki paratuik, dena, pareta bezala, ta ura eta geo, ataa... lurretik goittiago atra biar du, (...) zuletu itten lurre? ta, gero, gañean ere bai, gañean ere gar franko, ta gero erra-, uzten da labia, ori... leyö at, betetzeko egurres, ta su man andik, alik-eta bixtu artio gañera, gañena, arriek in biar du sue, ta erratzen delaik ongi? orduen itzeli. Ta gero ure... ori, arr ura, arri ure? iten da, autse biurtzen da, ure da kisue, 'la cal'. Eta gero, Nagitzen ere bai, aunitz! or-or, Soraungo ya, elize, orko... kisue du, Nagizko kisue, dāna!
- Nagitz da Anotz eta Makirriainen, bien arteko etxola (baserri) bat edo, ez?

- Bai, bai, kaserio, kaserio...

- An ere bai, e?

- Bai, bai; or, or aunitz in giñuen, aunnitz! ni gaztia nitzen orduen, a... artzaiko ibiltzen nitzen or.

- Nola?

- Artzai, bai, ardieki, te nik kusi-te nuen, ni lanian ai, äi nitzen oañik an; zazpi urtetan eman tzien Ugaëtik a, orrara, kaserio (b)atera.

- Orduan nor zen kaserio hartan?

- An? gure yendea akabatu zire(n), da, orai? an da, bueno, angoa da, emen Ostitzen, bat, Severa...

- Severa? Nagitzekoa?

- Nagizköa, bai, bai, e zuk? eztakizu: Severa Idoate.

- Han sortua?

- Bai, bai, or, Nagitzen sortue.

- Euskara badaki horrek?

- Ez-ez-ez-ez-ez-ez...

- Baina zu gazte zinelarik, zazpi urtetako mutil koxkorra zinelarik, ordukoak bai, euskaldunak izanen ziren...

- Ez-ez! denak erdaldunek ziren; ni aur nitzelaik, ni uskeraz... dena itx-, itxean, Etuleingo mendie zen or? dena euskera? orrenakin itzik ere nik erderaik.

- Baina Nagitzen ez, e?

- Ez-ez-ez; gero... ikesi nuen or, denak erdaldune peitziren, ez aitu... uskarai patre? ta belaixe! ikesi nuen erdera, bai. Ta gero? berriz uskera arrun atzen duu! te erdera, tira! t'orai, ez erdera ta ez da... uskera.

- Bah!... bai, biak egiten dituzu ongi...

- Bai! ongi ez, baña, nik eskolaik ezpäitut...

- Bai baina baduzu...

- Bueno, orai? beire, urte auniz tu piño badu, oañik, yoaten, yoaten tzaide ba burue ya...

- Ba, zu trankil; eta orduan, kisuak zenbat egunez egon behar zuen?

- Ori oai eztizut errain baia, xegun, ori... erakusten du berak, nola dayen sue, ya noiz asten den goitti; goittik? biño egun aunitz egon bear du... garra botatzen duela, su aunitz man bear tzaio azpitik, arba, gei-, geienëan arba, ta gero, yoan beuzuleik, rato at o gosaltzera o bazkaltzera, orduen, sartu egur-purruste bat, orduan utzi bakëan, ura aek erre artio. Eta gero? segitu! entero, ez, etzaio... utziar sui kabe! entero ta, ondarrëan ya... dena berotzen delaik, orai... izugarri berue oi, klaro! asten da garr atratzen goitti, arrie, olako... lore batzu pezala atratzen tu garrak, ta...

- Arrak? (gaizki ulerturik)

- Garrak...

- Garrak, bai-bai, 'la llama', ezta?

- 'La llama', bai, ta... ure utzi, garra; bah! bera yoain de! egosiik... egosi-eta ata beaugu guk... öra, kisuen ai delaik ere? egosiik, egosi bezala egiten da, ta, ori akabatzen deleik? bera yoain de, bajatuz, bajatuz, bajatuz. Ta, gero? ez su man? ta, egun betzuk on biar da? ala-ala-ala, ta gero asten dire, goittitik atratzen? ta, azpitik ez, azpitik eztu enpeza-, asi atratzen; arpatiko dizu azpien? beño, gañetik, gañetik asi? te, maten tzuzten. Gero, ara-, araa ooitzen naiz nola aik fantzen zuzten, mando atzutan ematen tzuzten e... Soraune, ta... ori, ezkildorr ori? Soraungo eliz oi? ni oroitzen naiz, e? ni.

- Ezkildorr oi?

- Ezkil-, ezkildorra, bai.

- Zer da ezkildorra?

- 'El campanal'...

- Ah, ezkildorrea, bai, bai; hori zer?

- Ori... ni ooitzen naiz noiz in tzuten elize, or, Soraungo eliz ori.

- Bai, e?

- Bai.

- Nongo eliza?

- Soraungöa.

- Zaude pixka batean; erran duzu botatzen zenutela 'arba'?

- Arba, bai.

- Arba zer da?

- Ah, arba zer dan? ori? oien makille, oiek...

- Adarrak? 'las ramas'?

- Abarrak, abarrak, las ramas, arba.... arba es e... la rama; euskeraz, es... arba.

- Eta gero, bukatzen zelarik, nora eramaten zen kisu hura?

- Ori, ori, kissue? ba, guk ba... Nagizkoa Soraune eman ginuen! ya an, eiten tzuten, urez, erregatu te... urez desiten da, idikiten du... idikiten eoten da, dena...

- Irekiten, bai...

- Botatzen dioten lekure...

- 'Cociendo', ezta?

- 'Cociendo', ebein garbi, y hasta que se... consuma? pues, tira!

- Itzali arte edo?

- Itzel artio, itzeli artio, hasta... hasta apagar.

- Eta handik nora eramaten zen?

- Gero, segun... itxetara, edo... saldu, zenbaitzuk saldu, ola, Itxeiden saldu eiten tzuten, or Soraunen, nön? elizen gelditzen tzen bai! pero emen, Itxeiden? e, beti or saltzeko izeten tzen. Ori iten tzen, lenago? garia ereitten tzelaik? etzen ingreden-, oraiko... ingrediente oyetaik, kisueki; kisuekiñ erregatu ederki, tte... kissue nasten tzakion, ori zen... o-o-o, on-nola erraten da? baña... porkerik ez atratzeko.

- Zikinkeriak edo...

- Bai, zikinkeriek bai, galtzeko... kisuek; orrek erratzen tzituen ta, no! ori fuertia da! emen iten den kisua ola edo? bestiok, eztakit nun... iten dire, biño emengo kisu äu fuertia, arru(n) fuertia da, e?... bai-bai, te ori oroitzen naiz. Ta, orean nasten tzioten gari-purruxte bat? erei-, erein biar tzen gariei; garie badakizu zer den?

- Bai, 'el trigo', bai...

- El trigo, pues al trigo se le revolvía eso pa sembar; así como hay ahora... esto, sulfatos y... ingredientes? pues...

- Bai, denbora hartan...

- Denboa artan etzen oyetaik; eskuz, dena.

- Eta hori nahasten zitzaion, e? gariari...

- Bai-bai, or ta, orreki biltzen, eerki? te... ure bota, ure, ta gañe bota ure artzeko.

- Eta zer erran behar zenuen ezkildorrea dela-eta...

- Ah, ezkildorrea? bai...

- Soraurengo elizakoa...

- Bai, bai; or? gero? doi kabe? ezkilllek paatu zuzten? ta, klaro, denboa txarra, ta... orr ezpaitzuen... zementoi, oye(k)... morterua ta oyek, beraztu? te, gero ezkildorra lurrera yoan, beraztu-te, zer ezkilllek! eta ezkilllek puskātu zire, ta orai, orai, ori oroitzen nai(z), ikusi nuen e? nik e, ezkillle goitti...

- Lurreraturik, e?

- Lurreratuä.

- Ba karga handia izaten dute, e?

- Karga, pieza aundiä ta bolu-, bolumen ta... adios!

- Eskerrak inor ez tzuela pean harrapatu, e?

- Ez-ez-ez-ez... oi arrek! gaues bota zen neski, bestzenaz ere.
- Zenbat kilo izanen zituen?
- Oi-oi, ta aunitz! ue eztakit nik, ori, eztut karkulatzen nik, ezkil betek, ez zire, ezkille larrikara, e?... ah, bai, ttikiek izeten tzien beño orduan Soraungo ezkillek tzien, ezkil berriek... bueltaka ibiltzeko, nola ibiltzen tzien.
- Eta hori paratu zelako behar ez bezala...
- Bai-bai-bai... ta geo? bela eman tzuzten ta, oriek urtu in bear tzuzten; urtu? te... berriek in.
- Berriak egin, e?
- Klaro...
- Hondatuko ziren...
- Ondatu! bai-bai, orduen in tzuzten beti're. Ayek izein biauarte beintzet, Sorauren.

2. San Juanetako ohiturak Etulainen; Anotzibarko iturria

- **Erref:** ANU-008/001
- **Iraupena:** 0:09:00. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

<p>San Juan egunean sortak bedeinkatzen ziren eta urte osoan gordeta edukitzen ziren hurrengo urteko San Juan bezperan sutan erretzeko. Iratze bedeinkatua non jartzen zen eta zertarako. Gurutzeak ere egiten ziren. Aingiriturri edo Aingeru iturriaren inguruko kontuak. Hango ura sendagarria ei zen.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-08-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com